

Наталія Талавіра,
кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри англійської філології і філософії мови,
Київський національний лінгвістичний університет
<http://orcid.org/0000-0002-5600-5893>
м. Київ, Україна

Персуазивний статус англомовних новинних текстів: конструкційний аспект

Persuasive status of English news texts: constructional approach

Анотація. Новинні тексти не лише інформують читачів про останні події у світі, але й формують ставлення до конкретної ситуації та переконують у правдивості поданих відомостей. Персуазивний статус повідомлень уможлиблює їхній аналіз у руслі когнітивної риторики, яка вивчає різноманітні медійні тексти за допомогою риторичних канонів інвенції, диспозиції, елокуції, перформації та когнітивних структур. Морфосинтаксичні конструкції, що є поєднанням форми, значення і функції, є засобом оформлення новинних повідомлень на елокутивному рівні і відображають маніпулятивний потенціал новин про збройний конфлікт між Ізраїлем та Хамасом, який почався у жовтні 2023 року. Англомовний сайт Бі-Бі-Сі, який декларує свою неупередженість у викладі фактів, явищ і подій, репрезентує протиставлення між ізраїльсько-палестинськими військами за допомогою політично коректних конструкцій з акцентом на жорстокості бойовиків і вимушеній військовій кампанії з боку Ізраїлю. Пропонована розвідка висвітлює персуазивну природу омовлення конфлікту на прикладі двох груп конструкцій: на позначення конфлікту та його учасників. *Attack-, operation-, escalation-, conflict-*конструкції, що іменують протистояння, відображають його як заплановану тимчасову військову діяльність, що є продовженням та ускладненням попереднього конфлікту, а *massacre- і slaughter-*структури указують на насильство з боку палестинських бойовиків. Дії ізраїльтян представлені як атаки у відповідь на несправедливі вчинки іншої сторони за рахунок *attack-* та *strike-*структур. Палестинські нападники названі *militant-, fighter-, gunman-, armed group-*конструкціями, що репрезентують їх жорстокими бойовиками, що знаходяться поза законом, а *terrorist-*конструкція вживається у цитатах очевидців подій та світових лідерів. Ізраїльтяни описані *Israeli army-, Israeli forces-, military-*конструкціями, які подають їх як регулярну армію, незважаючи на гуманітарну кризу і вбивства цивільних у Секторі Газа.

Ключові слова: новинний текст, морфосинтаксична конструкція, риторика, персуазивний статус, ізраїльсько-палестинська війна.

Summary. News texts not only inform readers about the latest events in the world, but also form their attitudes to a specific situation and convince them of the truthfulness of the presented facts. The persuasive status of news stories enables their analysis in the vein of cognitive rhetoric, which studies various media texts using rhetorical canons of invention, disposition, elocution, performance and cognitive structures. Morphosyntactic constructions, which are a combination of form, meaning and function, are a means of verbalizing news texts at the elocutionary level. Constructions reflect manipulative potential of news stories about Israel-Hamas war, which began in October 2023. The BBC site that declares its impartiality in the presentation of facts, phenomena and events reflects the confrontation between Israeli-Palestinian forces with the help of politically correct constructions with an emphasis on the brutality of the militants and the retaliatory military campaign on the part of Israel. The article represents persuasive potential of news texts on the example of two groups of constructions, designating the conflict and its participants. Attack-, operation-, escalation-, conflict-units, naming the war, reflect it as a planned temporary military activity, which is a continuation and complication of the previous conflict, and massacre- and slaughter-constructions underscore violence of Palestinian militants. The actions of the Israelis are represented by attack- and strike-constructions. Palestinian fighters are described by militant-, gunman-, armed group-constructions, representing them as brutal outlaws, and terrorist-construction is used in quotes of eyewitnesses and world leaders. Israelis are designated by Israeli army-, Israeli forces-, military-constructions, representing them as a regular army, despite the humanitarian crisis and the killing of civilians in the Gaza Strip.

Key words: news text, morphosyntactic construction, rhetoric, persuasive status, Israel-Gaza war.

Вступ. Ще з появою новинних текстів було проголошено, що вони повідомляють аудиторію про останні події в певній місцевості, країні чи світі [19, с. 399]. При цьому заявлені об'єктивність [6, с. 141, 144], незаангажованість та нейтральність новин [11, с. 8] виглядають досить сумнівними сьогодні. По-перше, незважаючи на намагання об'єктивно представляти новини за рахунок найповнішого повідомлення про події [11, с. 8], новинний текст створюється журналістом, який використовує не лише факти, але й власні уявлення про довкілля, свою систему цінностей, набір конструктивних стратегій і шаблони представлення матеріалу [4, с. 34]. Крім того, створення новинного тексту не є справою однієї людини, виокремлюють інституційні та колективні різновиди [1, с. 6], коли над матеріалом може працювати аж до восьми [9, с. 48], котрі приносять у текст своє бачення, ідеї, аргументи. По-друге, незаангажованість подачі інформації повинна ґрунтуватися на незалежності ЗМІ, які натомість зазнають впливу рекламодавців, представників владних структур, власників, читачів [2, с. 24]. По-третє, забезпечення нейтральності викладу матеріалу [8, с. 171] досягається у медійних

текстах за рахунок збалансованого відбору фактів, їхньої перевірки та відокремлення від оцінок [6, с. 144], цитування свідків та експертів. Проте журналісти самостійно обирають джерела, а публікація не завжди містить баланс точок зору, який ними постулюється [8, с. 137].

Як наслідок, новинні тексти не просто повідомляють про певну подію, вони надають авторське бачення ситуації у певній перспективі, формують сприйняття [16, с. 2], змінюють переконання [5, с. 884; 20, с. 365], аргументують правдивість поданих даних, фактів та деталей [3, с. 65], при цьому «прямо чи опосередковано, у відкритій чи прихованій формі, впливають на всі соціально-політичні процеси» [2, с. 18]. Тому метою нашої розвідки є встановлення персуазивного впливу новинних текстів на цільову аудиторію. Матеріалом дослідження слугують новини про збройний конфлікт між Ізраїлем та палестинськими бойовиками з угруповання Хамас, які були опубліковані у перші дні протистояння на англomовному сайті Бі-Бі-Сі, що орієнтується на міжнародну аудиторію і проголошує себе «неупередженим та незалежним» джерелом інформації [13]. Незаангажованість та точність викладу подій є надзвичайно важливими у часи конфліктів, невпевненості, емоційних потрясінь, що робить наше дослідження актуальним.

Методологія та методи дослідження. Переконувальний статус новинних текстів дозволяє аналізувати їх з опертям на риторичні канони інвенції, пов'язаної з відбором аргументів; диспозиції, спрямованої на лінеаризацію змісту; елокуції, тобто вербалізації змісту; запам'ятовування і відтворення [14]. Риторичне вивчення текстів полягає у відборі повідомлень відповідної тематики на інвентивному рівні, виокремленні моделей їхньої побудови на диспозиційному та аналізі морфосинтаксичних конструкцій як засобів оформлення текстів на елокутивному етапі. Морфосинтаксичні конструкції є поєднанням форми, значення та функцій [12, с. 64] і характеризуються невивідністю семантики зі значень окремих компонентів та збереженням у пам'яті в готовому вигляді [12, с. 5]. При цьому їхню форму не можна передбачити, спираючись на загальноприйняті правила [18, с. 9]. Конструкції можуть містити різні елементи: окремі морфеми, слова, ідіоми, узагальнені синтаксичні патерни [12, с. 87].

Під час дослідження матеріалу ми зосередилися на аналізі новинного висвітлення збройного протистояння між Ізраїлем та Хамасом за допомогою конструкцій. На першому етапі було відібрано 20 новинних текстів, виставлених на сайті www.bbc.com з 07 жовтня по 12 жовтня 2023 року, а також п'ять статей, опублікованих у листопаді 2023 року. На другому етапі виокремлено морфосинтаксичні

конструкції на позначення конфлікту та його учасників. На третьому етапі встановлено значення виділених структур та їхніх персуазивний вплив на цільову аудиторію за рахунок відбору різних конструкцій на позначення протидіючих сторін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Персуазивність новинних текстів виявляється у задіяних конструкціях для позначення подій у перші дні конфлікту. Розглянемо його на основі тематичної рубрики та головних учасників. Конфлікт розгорівся 7 жовтня 2023 року. Перші повідомлення були розміщені під рубрикою, що містить конструкцію *Middle East* (www.bbc.com, 08.10.2023), яка відображає територіальну характеристику конфлікту. На наступний день рубрика містила конструкцію *Hamas-Israel attack 2023* (www.bbc.com, 09.10.2023), яка метонімічно відображає дві сили, задіяні у протистоянні, його різновид *attack*, котрий позначає вияв жорстокості з наміром нанести шкоду іншій людині або місцю [15] та рік 2023. Крім того, послідовність представлення ворогуючих сторін указує на Хамас як ініціатора. На четвертий день рубрика двічі змінювалася: спершу вона іменувалася конструкцією *Israel-Arab war* (www.bbc.com, 10.10.2023), а ввечері – *Israel-Gaza war* (www.bbc.com, 10.10.2023). Як бачимо, перша модифікація стосується назви конфлікту, який представлений як війна (*war*), тобто боротьба між двома країнами, котра включає велику кількість солдат і зброї [15]. Зранку редакція онлайн видання акцентувала протистояння між Ізраїлем (*Israel*) та арабським світом (*Arab*), без ідентифікації точної кількості залучених мусульман, тоді як вечірній варіант рубрики підкреслює стан війни з конкретною державою – Сектором Газа (*Gaza*). Крім того, в обох варіантах ініціатором конфлікту репрезентований Ізраїль, оскільки на цей час прем'єр-міністр Нетаньяху офіційно оголосив війну. Надалі збройне протистояння висвітлюватимуть під рубрикою *Israel-Gaza War*, яка буде винесена в окрему секцію новин на сайті через високу актуальність повідомлень на цю тему.

Вибір конструкцій для іменування власне конфлікту теж має маніпулятивний потенціал. Спершу ситуація описується за допомогою *attack*-конструкції, яка указує на одноразовий вияв насилля, напр., *Hamas attack* (www.bbc.com, 07.10.2023), *in attack from Gaza* (www.bbc.com, 08.10.2023), який може характеризуватися серйозними або навіть фатальними наслідками, втіленими прикметниковим компонентом, напр., *most serious attack* (www.bbc.com, 07.10.2023), *a deadly attack* (www.bbc.com, 10.10.2023). Крім того, подія описується за рахунок *operation*-конструкції, яка позначає заплановану військову діяльність із залученням багатьох людей [15], напр., *a sophisticated, coordinated operation* (www.bbc.com, 07.10.2023), *the*

Hamas operation (www.bbc.com, 08.10.2023). Обидві структури – і *attack-*, *operation-*конструкція – подають ситуацію як щось тимчасове, яке хоч і імплікує жорстокість і втрати, не може мати тривалого впливу.

Наприкінці першого дня і наступні два доби протистояння подається за допомогою *conflict-*, *escalation-* та *infiltration-*конструкцій, котрі відображають військову подію більш продовження попереднього конфлікту, котре триватиме недовго. *Conflict-*конструкція позначає протистояння між двома сторонами [7], яке носить військовий або насильницький характер [15], напр., *the Palestinian-Israeli conflict* (www.bbc.com, 07.10.2023), *the Israel-Palestinian conflict* (www.bbc.com, 07.10.2023). При цьому новинне видання не може визначитися, хто є ініціатором конфлікту, що відображено у різній послідовності топонімів у наведених конструкціях, де *Palestinian* може включати інші військові угруповання, крім Хамасу. *Escalation-*конструкція, яка вжита у новинних текстах у перші дні протидії, позначає погіршення боротьби і збільшення насильства [15], напр., *The escalation has made Gaza's dreadful humanitarian situation even worse* (www.bbc.com, 09.10.2023). У наведеному реченні *escalation-*конструкція акцентує ускладнення вже існуючої ситуації, а не нового конфлікту, а тому зменшує вплив на читачів. *Infiltration-*конструкція ідентифікує атаку малими групами солдат, які непомітно проникають на територію противника [7], тобто дана структура підкреслює тимчасову ситуацію, яке не несе великої загрози, напр., *At the same time as the infiltration, militants in Gaza began launching thousands of rockets towards Israel* (www.bbc.com, 08.10.2023).

Починаючи з четвертого дня, коли стало зрозуміло про рішучі наміри ізраїльтян, у новинних текстах використовуються *attack-*, *assault-* й *incursion-*конструкції, які не відображають всієї жорстокості, притаманної протистоянню, а також *massacre-* і *slaughter-*конструкції, котрі акцентують насилля з боку бойовиків Хамасу. *Assault-*структура виокремлює сильний характер нападу [7], з метою захоплення території противника [15], напр., *On Saturday, Hamas broke through the barrier between Gaza and Israel and its militants launched a murderous assault* (www.bbc.com, 10.10.2023). *Incursion-*конструкція, яка синонімічна *attack*, репрезентує неочікуваний напад на чужу територію [15], нівелюючи жорстокість і спланованість події, напр., *the Israeli Defence Forces had began their efforts to repel the incursion* (www.bbc.com, 10.10.2023). У наведеному реченні *incursion-*конструкція відображає сприйняття ситуації ізраїльтянами, позначеними структурою *the Israeli Defence Forces*. Дві *massacre-* і *slaughter-*конструкції, які подають дії нападників як

жорстокі, вживаються у новинних текстах у цитатах очевидців, що, з одного боку, робить новини більш персуазивними, а з іншого, дистанціює редакцію від політично некоректних висловлювань, напр., *Supernova festival: How massacre unfolded from verified video and social media* (www.bbc.com, 10.10.2023). У наведеному заголовку *massacre*-конструкція описує звірства, а структури *verified video and social media* акцентують точку зору пересічних людей на описувані події.

А як в цей час подавалися дії ізраїльтян, які оголосили війну і мстили за загиблих громадян? Протистояння з їхньої перспективи втілюється *attack*- та *strike*-конструкціями, які позначають військову атаку, напр., *Palestinian health officials say more than 400 people have been killed in retaliatory Israeli air strikes on Gaza* (www.bbc.com, 09.10.2023). У наведеному реченні конструкція *retaliatory Israeli air strikes on Gaza* відображає повітряні атаки, а компонент *retaliatory*, що позначає дію у відповідь на певний несправедливий вчинок [15], підвищує позитивний персуазивний вплив висловлення. Крім того, незважаючи на цитування палестинців (*Palestinian health officials say*), характеристика дій ізраїльтян є нейтральною, без акцентування їхньої жорстокості.

Представлення головних учасників протистояння теж має маніпулятивну природу. Військові з Гази відображені за рахунок *militant*-, *fighter*-, *gunman*-, *armed group*-конструкцій, які репрезентують їх жорстокими та агресивно налаштованими людьми, що прагнуть досягти політичних змін, знаходяться поза законом, оскільки володіють зброєю [15], але при цьому всі ці структури не подають їх як терористів, хоча угруповання Хамас і вважається таким згідно з списком, укладеним урядом США [див.: 10]. Тобто онлайн видання дистанціюється від політично умотивованих конструкцій, напр., *the militants were methodically prowling through the festival killing on sight* (www.bbc.com, 10.10.2023). Один новинний текст послуговується двома конструкціями *Hamas militants* і *Palestinian militants* як взаємозамінними, хоча не всі палестинці належать до Хамасу, напр., *Hamas militants from Gaza are still fighting inside Israel [...] More than 300 people have been killed by Israeli strikes in Gaza since Palestinian militants infiltrated Israel from Gaza on Saturday morning* (www.bbc.com, 08.10.2023). Водночас суб'єктно-предикатні структури акцентують необгрунтовану жорстокість бойовиків завдяки дієсловам, які вказують на вбивства беззахисних людей, напр., *Palestinian fighters killed many people* (www.bbc.com, 07.10.2023); *attackers on motorcycles began firing at attendees; gunmen opened fire on residents* (www.bbc.com, 08.10.2023); *its residents were shot dead by Hamas militants; executed*

Israeli civilians (www.bbc.com, 08.10.2023). Іменування бойовиків Хамасу *terrorist*-конструкцією здійснюється лише за умови цитування свідків нападу, напр., “*The terrorists are trying to break into my house,*” *Ayelet Hachim told Channel 12, from her home in the town of Kibbutz Be’eri, close to the Gaza strip* (www.bbc.com, 07.10.2023). *Terrorist*-конструкція вживається для представлення висловлень світових лідерів про ситуацію у регіоні, тобто акцентується ставлення до бойовиків окремих осіб, а не редакції видання, напр., “*There’s never a justification for terrorist attacks and my administration’s support for Israeli’s security is rock solid and unwavering,*” he [Biden] added (www.bbc.com, 08.10.2023).

Натомість зображення ізраїльських військових здійснюється завдяки *Israeli army-, forces-, military*-конструкціям, котрі указують на професійно підготовлені війська, які підпорядковуються уряду країни, напр., *The Israeli military also carried out artillery strikes* (www.bbc.com, 08.10.2023). І хоча таке представлення іншої сторони конфлікту логічне на початку, коли ізраїльтяни відповідали на підступний напад бойовиків, навіть після масованих обстрілів Сектору Газа, лікарні і гуманітарної катастрофи ізраїльтяни репрезентовані у новинних статтях нейтральними конструкціями *Israeli forces, Israeli military* або метонімічною структурою *Israel*, напр., *But what happens when the Israeli military turns its attention to the southern Gaza Strip* (www.bbc.com, 27.11.2023).

Варто зазначити, що англomовний сайт Бі-Бі-Сі, наражався на звинувачення в упередженості під час висвітлення протистояння між Ізраїлем та Хамасом [див.: 17], оскільки новинні тексти по-різному висвітлюють вчинки двох сторін за рахунок «гуманізації ізраїльських жертв порівняно з палестинськими та упушення ключового історичного контексту під час представлення подій» [ibid].

Висновки з дослідження. Аналіз новинних текстів про збройний ізраїльсько-палестинський конфлікт показав, що навіть всесвітньо відомий своїм прагненням до неупередженості сайт Бі-Бі-Сі маніпулює поглядами та переконаннями адресатів. Персуазивний характер повідомлень виявляється у відборі конструкцій для опису протистояння та задіяних сторін. Палестинці представлені як ініціатори нападу, схильні до надмірного насильства і необгрунтованої жорстокості, тоді як ізраїльтяни подані як борці за справедливість і їхні неправомірні дії висвітлені упереджено. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в аналізі моделей структурування новинних текстів про збройні конфлікти в інших частинах світу, встановленні конструкцій, які мають маніпулятивний потенціал, у вивченні повідомлень на інші тематики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андріішина К. І. Лінгвальні засоби авторизації в сучасному англомовному журнальному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2019. 20 с.
2. Каверіна А. С. Довіра до конвергентних медіа в Україні: дис. ... канд. соціол.наук: 22.00.04. Харків, 2017. 21 с.
3. Потапенко С. І. Тексти англомовних новин: руйнування жанрового канону? *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2019. Вип. 70. С. 64–77.
4. Сірінюк-Долгарьова К. Г. Глобальний новинний дискурс: тенденції функціонування англомовних інтернет-медіа: монографія. К.: ЦВП, Запоріжжя: ЗНУ, 2012. 183 с.
5. Abbas A. H. Politicizing the Pandemic: A Schemata Analysis of COVID-19 News in Two Selected Newspapers. *International Journal for the Semiotics of Law*. 2022. Vol. 35. P. 883–902.
6. Cohen-Almagor R. The limits of objective reality. *Journal of Language and Politics*. 2008. Vol. 7, № 1. P. 138–157.
7. Collins Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/> (дата звернення 28.03.2024).
8. Cotter C. News Talk. Investigating the Language of Journalism. London: Cambridge University Press, 2010. 272 p.
9. Fairclough N. Media Discourse. London: Arnold Publishers, 1995. 224 p.
10. Foreign Terrorist Organizations. URL: <https://www.state.gov/foreign-terrorist-organizations/> (дата звернення 28.03.2024).
11. Kaplan R. Politics and the American press: The rise of objectivity, 1865–1920. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 221 p.
12. Goldberg, A. E. Explain Me This. Creativity, Competition, and the Partial Productivity of Constructions. Princeton: Princeton University Press, 2019. 216 p.
13. Learn more about what we do. URL: <https://www.bbc.co.uk/aboutthebbc> (дата звернення 28.03.2024).
14. Leith S. You Talkin' to me? London: Profiles Books, 2012. 304 p.
15. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com/> (дата звернення 28.03.2024).
16. Ryan M. L., Thon J.-N. Storyworlds across media: Introduction. In: M.-L. Ryan and J.-N. Thon, eds. *Storyworlds across media: toward a media-conscious narratology*. Lincoln: University of Nebraska Press, 2014. P. 1–24.
17. Safdar A. As Israel pounds Gaza, BBC journalists accuse broadcaster of bias <https://www.aljazeera.com/news/2023/11/23/as-israel-pounds-gaza-bbc-journalists-accuse-broadcaster-of-bias> (дата звернення 28.03.2024).
18. Sarda L., Lena L. Existential Constructions across Languages: Forms, meanings and functions. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2023. 352 p.
19. Xie Q. Critical discourse analysis of news discourse. *Theory and Practice in Language Studies*. 2018. Vol. 8, No. 4. P. 399–403.
20. Zhabotynska S., Velivchenko V. New media and strategic narratives: the Dutch referendum on Ukraine – EU Association Agreement in Ukrainian and Russian Internet blogs. *European Security*. 2019. Vol. 28, Issue 3. P. 360–381.